

Utolsó szó a nyelvemléktan ügyében.

A *consilium mutare in melius* elvét követve nekem is megjött a job-bik eszem s ezennel etallok minden további vitától. A szíves olvasó bizonyára csodálkozni fog, hogy honnét ütött belém egyszerre ez a békülékeny hang s miért teszem le épen most a tollat, mikor ellenfelem egyenesen felhív a további vitára. Igen egyszerű a magyarázat: véletlenül elkezdtem *számolni*. A Magyar Könyvszemlében, a Magyar Nemzeti Múzeum könyvtárának hivatalos közlönyében, *hét* egész lapon ismertette dr. Bartha József *hatvan* lapnyi nyelvemléktanomat: én azt híven, hogy szolgálatot teszek vele a Könyvszemle olvasóközönségének, ha dr. Bartha József súlyosabb tévedéseit helyreigazítom, *négy és fél* lapon feleltem ismertetésére, mire ő most megjegyzéseit »lehető röviden, de mégis az *ügy fontosságához* mért keretben« ujjabb *négy* oldalon mondja el. Mint-hogy azonban már Bölcs Akiba megmondotta (fogjuk rá, hogy ő volt!), hogy könnyebb egy sornyi képtelenséget *állítani*, mint azt tíz sorban megzafolni, nekem, ha én dr. Bartha Józsefnek újból válaszolni akartam volna, először is idézetekben le kellett volna újra nyomtatnom egész cikkét, minthogy *egyetlen sorát* nem hagyhattam volna szó nélkül, s így csak maga az idé-zet *négy* oldal lett volna: a czáfolat, mint Bölcs Akiba kiszámította, minimum *tízszervannyi*, ez már összesen *negyennégy* oldal s így az én *hatvanlapnyi* nyelvemléktani értekezésem ügye a Könyvszemlének *eddig* kerek *hatvan* lapját foglalta volna le.

Erős meggyőződésém, hogy most azzal teszem a legnagyobb szolgálatot a Könyvszemle szíves olvasóinak, ha már egyszer végérvényesen *elhallgatok*: mindenféle nyelvemléktannal s szóhoz engedek e folyóirat hasábjain olyanokat is, kiket e hely ügy tudományos szakjuknál, mint egyéb érdemeiknél fogva méltán megillet. De mielőtt ezt tenném, engedje meg e folyóirat mélyen tisztelt szerkesztője, hogy neki ezennel nyilvános köszönetemet fejezzem ki azért a jóindulatért és kitüntető érdeklődésért, melylyel értekezésemet kezdettől fogva kísérte s b. lapjában talán kelleténél is nagyobb terjedelemben szóvátenni engedte.

Most még csak a t. bírálóhoz lenne néhány szavam. Ő felszólított, hogy bizonyítsam be ígéretem szerint, hol találok ismertetésében »rossz-akaratot és egyebet«, s egyuttal megró, hogy »kár volt elfeledni a szerzőnek, hogy *tudományos kérdésben* bizonyítás nélkül a »megvádolás« legalább is *nem helyén való*«. Már engedelmet kérek, de én először is nem tartom *tudományos kérdésnek*, hogy X úr Y-ről rosszakarattal ír-e vagy sem, másod-szor pedig én az illető helyen azt mondtam, hogy *most* nem akarom őt *megvádolni*, de ha kívánja, nem vádолоk, de *bizonyítok*. Oldalakra terjedő bizonyítékaimat e helyen a fönnebb említett okokból közre nem adhatom, de ha a t. bíráló kíváncsi rájuk, magán uton szívesen rendelkezésére bocsátom őket, akár közzé is teheti valahol. Ha pedig azt hinné, hogy a Magyar Könyv-szemle olvasóinak türelmére való hivatkozás nem egyéb kibuvónál, kijelentem, hogy az egyes kérdések megvitatását az illető *szakfolyóiratokban* kívánságára hajlandó vagyok folytatni; a t. bíráló iránti elismerésemnek azonban még e folyó-irat hasábjain is kifejezést szeretnék adni, mert mostani válaszában is nem közönséges *tudományos* eredményeket mutatott ki. A többek között felfedezte, hogy Budenz, bár *keveset* értett a paleografiához, európai magaslatra emelte a *magyar nyelvtudományt* és bizonyosan többet értett az *összehasonlító magyar-ugor nyelvészet*hez, mint én »paleografuskodó nyelvészke«. Aztán fel-fedezte. . . De hagyjuk! Ígéretem ellenére újra »tudományos« kérdések fejtegetésébe akartam bocsátkozni, de most már letezem a lantot. Csupán egy kéréssem van még a t. bírálóhoz. Ha igazán nem érez irántam semmiféle rosszakaratot, hanem épen az ellenkezőjét, úgy nagyon kérem annak a szent jóakaratnak a nevében, hogy ezentúl ne *ismertessen* engem sehol, mert ilyen formán a nevem csakhamar nem *ismeretessé*, de *hírhedtté* lesz.

Hubert Emil.